

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

ՆՏ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐԻ 79-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ 4-ՐԴ ԿԵՏԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

17 ապրիլի 2012թ.

Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թոփուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովիաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողի ներկայացուցիչ Ա. Վարդևանյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչներ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության իրավական փորձաքննության բաժնի գլխավոր մասնագետ Ա. Մխիթարյանի եւ առաջարար մասնագետ Ն. Սարգսյանի,

համաձայն Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 68-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիման վրա՝ Նայասրանի Նանրապետության վարչական դատարանի օրենսգրքի 79-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետի՝ Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի՝ 31.01.2012թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պա-
րասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով Նայասրանի
Նանրապետության վարչական դատավարության օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս
փաստաթղթերը, Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը
Պ Ա Ր Զ Ե Ց.

1. ՆՏ վարչական դատավարության օրենսգիրքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողո-
վի կողմից 2007 թվականի նոյեմբերի 28-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝
2007 թվականի դեկտեմբերի 10-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2008 թվականի հունվարի 1-ից:

Օրենսգրքի՝ «Նայացադիմումի ընդունումը մերժելը» վերառությամբ 79-րդ հոդ-
վածի 1-ին մասի 4-րդ կետը սահմանում է. «Վարչական դատարանը մերժում է հայցա-
դիմումի ընդունումը, եթե՝ ... հայցադիմում է ներկայացրել դրա իրավունքն ակնհայ-
տորեն չունեցող անձը»:

2. Դիմողը գտնում է, որ վիճարկվող իրավանորմով սահմանված՝ հայցադիմու-
մի ընդունումը մերժելու իրավական հիմքը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում
տրված մեկնաբանությամբ, չի համապատասխանում ՆՏ Սահմանադրությանն այն
պարճառաբանությամբ, որ վիճարկվող իրավանորմը՝ օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի հետ
համակարգային կապի մեջ, ենթադրում է դիմողի իրավունքները շոշափող վարչական
ակտերը եւ գործողությունները վիճարկելու իրավունք, այսինքն՝ անձը կարող է հա-
մարվել դիմելու իրավունք ակնհայտորեն չունեցող, եթե իր կողմից վիճարկվող ակտը
կամ գործողությունը չի շոշափում իր իրավունքներն ու օրինական շահերը եւ չի վե-
րաբերում իրեն:

Դիմողը գտնում է նաեւ, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը չի վկայում այն մա-
սին, թե վարչական դատարանը հայցադիմումը վարույթ ընդունելու փուլում կարող է
ակնհայտության չափանիշով գնահատական տալ իրավունքի սուբյեկտին վերաբերող
ակտով **վերջինիս նյութական իրավունքների խախտման հարցին**, քանի որ խախտ-
ման առկայության կամ բացակայության հարցը պետք է որոշվի դատական քննութ-
յան՝ գործի ըստ էության լուծման ընթացքում: Նակառակ դեպքում, ըստ դիմողի,
կխախտվեն հավասարության պայմաններում, արդարության բոլոր պահանջների
պահպանմամբ, անկախ եւ անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում

գործի հրապարակային բնության, դարական պաշտպանության սահմանադրական իրավունքները, օրենքի եւ դատարանի առջեւ բոլորի հավասարության սկզբունքը:

Դիմողը պնդում է, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի կիրառման դարական պրակտիկայի ուսումնասիրությունը վկայում է դատարանների կողմից դրա՝ հակասական մեկնաբանման եւ կիրառության մասին: Այս առնչությամբ դիմողը հայտնում է, որ գրությամբ դիմել է ՏՏ դատարանների նախագահների խորհուրդ՝ առաջարկելով խորհրդարվական բնույթի պաշտոնական պարզաբանում փալ խնդրո առարկա դրույթի կիրառման դարական պրակտիկայի վերաբերյալ, ինչի առնչությամբ ՏՏ դատարանների նախագահների խորհրդի կողմից 17.09.2011թ. ընդունվել է թիվ 127 որոշումը:

Դիմողը գտնում է նաեւ, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրան փրված մեկնաբանությամբ, անհամաչափ սահմանափակում է անձի դարական պաշտպանության իրավունքը, արդար դարաքննության իրավունքը, օրենքի եւ դատարանի առջեւ բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքը՝ դրանով իսկ հակասելով ՏՏ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածին, 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասին եւ 43-րդ հոդվածին:

Անդրադառնալով պարասխանող կողմի գրավոր բացատրություններին՝ դիմողը շեշտում է, որ «...վարչական դատարանում անձի դարական պաշտպանության իրավունքի իրականացումը, հանդիսանալով իրավունքի պաշտպանության հիմնական միջոց, չի կարող համադրվել իրավունքի պաշտպանության սուբսիդիար միջոցների հետ, որոնց պարագայում նման սահմանափակման ու չափանիշի սահմանումը լիովին իրավաչափ է»:

3. Պարասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, գտնում է, որ ՏՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 79-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը համապարասխանում է ՏՏ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածի, 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի եւ 43-րդ հոդվածի դրույթներին:

Իր դիրքորոշումը հիմնավորելու համար պարասխանող կողմը հղում է կատարում ՏՏ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածին, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասին, Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 8-րդ հոդվածին, Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածին, ՏՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածին, «շահագրգիռ անձ» հասկացության վերաբերյալ սահմանադրական դատարանի 04.04.2008թ. ՍԴՌ-747 որոշման 7-րդ կետում արտահայտված իրավական դիրքո-

րոշմանը: Վարչական դատարան դիմելու իրավունքի գնահատման համար շեշտադրելով խախտված իրավունքը **տվյալ անձին պատկանելու հանգամանքը**՝ պատասխանող կողմը գտնում է, որ, «եթե հայցադիմումում առկա չեն Օրենսգրքի 3-րդ հոդվածով նախատեսված հիմքերը, ապա հայցադիմում ներկայացրած անձը չի կարող համարվել «շահագրգիռ անձ» եւ փրամաբանորեն դասվում է հայցադիմում ներկայացնելու իրավունքը ակնհայտորեն չունեցող անձանց շարքին»:

Միաժամանակ, հղում կատարելով օրենսգրքի 72 եւ 76-րդ հոդվածներին, 77-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերին՝ պատասխանող կողմը գտնում է նաեւ, որ, «...եթե հայցադիմումի եւ դրան կից ներկայացվող փաստաթղթերի ուսումնասիրության ընթացքում դատավորը հանգում է այն եզրակացության, որ հայցադիմումը ներկայացրել է ոչ «շահագրգիռ անձը», այսինքն այն անձը, որի իրավունքները եւ ազատությունները չեն խախտվել կամ անմիջականորեն չեն կարող խախտվել պետական կամ փրեդական ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց վարչական ակտերով, գործողություններով կամ անգործությամբ, ապա նա պարտավոր է ընդունել՝ հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին որոշում»:

4. Սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում ՆՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը դիտարկել դատարանի մատչելիության եւ արդար դատաքննության սահմանադրական իրավունքների երաշխավորման, ինչպես նաեւ օրենսգրքի այլ դրույթների հետ այդ դրույթի համակարգային ամբողջականության ապահովման տեսանկյունից:

Օրենսգրքի՝ «Վարչական դատարան դիմելու իրավունքը» վերաբերությամբ 3-րդ հոդվածի վերլուծությունը, հիմք ընդունելով նաեւ օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի վերաբերյալ ՆՏ սահմանադրական դատարանի 07.09.2010թ. ՄԴՈ-906 որոշման 7-րդ կետում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, վկայում է, որ օրենսդիրը, կոնկրետ դեպքում՝ ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց առնչությամբ, սահմանել է վարչական դատարան դիմելու իրավունքի իրականացման հստակ իրավական նախապայմաններ, ըստ որի՝

ա/ յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ դատարան դիմելու իրավունքը կարող է իրականացնել միայն այն դեպքում, երբ պետական կամ փրեդական ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց վարչական ակտերով, գործողություններով կամ անգործությամբ խախտվել են կամ անմիջականորեն կարող են խախտվել **նրա՝ ՆՏ Սահմանադրությամբ**, միջազգային

պայմանագրերով, օրենքներով եւ այլ իրավական ակտերով ամրագրված իրավունքները եւ ազատությունները, այդ թվում, եթե՝ խոչընդոտներ են հարուցվել կամ չեն ապահովվել անհրաժեշտ պայմաններ այդ իրավունքների եւ ազատությունների իրականացման համար,

բ/ շահագրգիռ (կանոնադրական համապատասխան իրավասությամբ օժտված) հասարակական կազմակերպություններն իրավասու են դիմել վարչական դատարան՝ փոխադրված անձանց խախտված իրավունքների համար դատարան դիմելու իրավունքի իրացման դեպքերը եւ կարգն օրենսգրքով սահմանված լինելու դեպքում՝ հաշվի առնելով *actio popularis* բողոքների ինստիտուտի առնչությամբ եվրոպական ներկա զարգացումների միտումները:

Տիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսդիրը, նախատեսելով վարչական դատարան դիմելու իրավունք ունեցող սուբյեկտների ցանկը, նրանց՝ դատարան դիմելու իրավունքի իրականացումը յուրաքանչյուր դեպքում պայմանավորել է որոշակի իրավական նախադրյալների, այն է՝ «իրավական շահի» առկայությամբ: Ընդ որում, յուրաքանչյուր դատավարական սուբյեկտի պարագայում այն կրում է իրեն ներհատուկ բնույթ: Նրանց «իրավական շահը», կախված գործի փաստական հանգամանքներից, ինչպես նաեւ կոնկրետ սուբյեկտի իրավական կարգավիճակից, կրում է անհատականացված, կոնկրետ հասցեավորված բնույթ, եւ դրա առկայությունը յուրաքանչյուր դեպքում ենթակա է պարզադիր բացահայտման վարչական դատավարության՝ հայցադիմումի ընդունելիության փուլում:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի իրավակարգավորման առարկայի իմաստով դատարան դիմելու իրավունքի առկայության համար բավարար չէ միայն սուբյեկտների անհրաժեշտ կազմի վերաբերյալ պահանջի բավարարումը: Այն, ի թիվս այլ պայմանների, պետք է դիտարկվի նաեւ համապատասխան սուբյեկտի մոտ դատարան դիմելու նկատմամբ իրավական շահի առկայության համարեքսպում՝ ելակետ ընդունելով օրենսդրորեն սահմանված իրավական նախադրյալները:

5. Օրենսգրքի՝ «Գործ հարուցելու հիմքը եւ հայցի փեսակները» վերաբառությամբ 11-րդ գլխի նորմերի վերլուծությունը վկայում է, որ վարչական դատարան ներկայացվող հայցադիմումների համար նախատեսված են որոշակի իրավական պահանջներ եւ պայմաններ, որոնք վերաբերում են ինչպես դրա ներկայացման

կարգին, այնպես էլ ձեռին եւ բովանդակությանը: Ընդ որում՝ նմանապիսի պայմանների պահպանումը կրում է պարտադիր բնույթ: ՆՏ սահմանադրական դատարանն իր՝ 17.03.2009թ. ՍԴԱՌ-21 աշխարակարգային որոշման 8-րդ կետում, ելնելով իր՝ 09.04.2007թ. ՍԴՌ-690 եւ 11.04.2007թ. ՍԴՌ-691 որոշումներում արտահայտած իրավական դիրքորոշումներից, վերահաստատել է, որ դատարան (այդ թվում՝ սահմանադրական դատարան) դիմելու հետ կապված իրավահարաբերությունների օրենսդրական կարգավորման նպատակը ոչ միայն դիմումի բովանդակության վերաբերյալ պարտադիր պայմաններ սահմանելն է, այլեւ այն քննության ընդունելու (կամ չընդունելու) պարճառաբանման նորմատիվ պահանջի սահմանումը: Ի թիվս վերոնշյալի՝ դատարանը գրել է նաեւ, որ անձի իրավունքների դատական պաշտպանության արդյունավետ իրականացումը պայմանավորված է նաեւ օրենքներով նախատեսված ընթացակարգային պահանջների հստակ եւ միակերպ կատարմամբ, որպիսիք իրավական պայմաններ կստեղծեն, մի կողմից, անձի դատարան հասցեագրված դիմումը, դրանում բարձրացված հարցերն օբյեկտիվ գնահատելու, նաեւ այն հիմնավոր ճանաչելու, մյուս կողմից՝ դատարանի՝ այդ դիմումի քննության (այդ թվում՝ նախնական) արդյունքում պարճառաբանված որոշում կայացնելու համար:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսգրքով նախատեսված է կոնկրետ իրավական կառուցակարգ, որի շրջանակներում դատարանն իրավասու է գնահատել հայցադիմումի ընդունելիությանն առնչվող պահանջների եւ պայմանների պահպանվածությունը: Այսպես՝ օրենսգրքի 78-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատավորը **վերադարձնում է** հայցադիմումը, եթե՝

- չեն պահպանվել օրենսգրքի 72-րդ հոդվածով սահմանված՝ հայցադիմումին առաջադրվող պահանջները.

- հայցադիմումը ստորագրված չէ, կամ այն ստորագրել է ստորագրելու լիազորություն չունեցող անձը կամ այնպիսի անձ, որի պաշտոնական դրությունը նշված չէ.

- չեն ներկայացվել սահմանված կարգով եւ չափով պետական փութի վճարումը հավաստող փաստաթղթեր, իսկ այն դեպքերում, երբ օրենքով նախատեսված է պետական փութի վճարումը հետաձգելու կամ փարաժամկետելու կամ դրա չափը նվազեցնելու հնարավորություն՝ բացակայում է դրա վերաբերյալ միջնորդությունը, կամ նման միջնորդությունը մերժվել է.

- մեկ հայցադիմումում միացված են մեկ կամ մի քանի պարասխանողին ուղղված՝ միմյանց հետ չկապված պահանջներ.

- մինչև հայցադիմումը վարույթ ընդունելու մասին որոշում կայացնելը հայցվորը դիմել է այն վերադարձնելու մասին:

Նման միջանկյալ դատական ակտ կայացնելով՝ վարչական դատարանը պարզաձև հիմնավորմամբ պետք է մատնանշի այն բոլոր առերեսույթ թերությունները, որոնք թույլ են տրվել հայցվորի կողմից ներկայացված հայցադիմումում: Բացի դրանից, օրենսգրքի 78-րդ հոդվածի 4-րդ մասի իրավականորեն ակարգմանը համապատասխան՝ հայցադիմումում թույլ տրված խախտումները վերացնելու համար նախատեսված է հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշումն ստանալու օրվանից հաշվարկվող **15-օրյա ժամկետ**, որի սահմաններում շրկված է վարչական դատարան ներկայացված հայցադիմումը համարվում է ընդունված վերջինիս սկզբնական ներկայացման օրը:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսդիրը վարչական դատարանի վերոնշյալ լիազորությունը սահմանելով, **ըստ էության, չի բացառում վերջինիս կողմից մատնանշված առերեսույթ թերությունների վերացման դեպքում նույն հայցադիմումը կրկին անգամ ներկայացնելու իրավական հնարավորությունը:**

6. Սկզբունքորեն այլ իրավական խնդիրների լուծմանն է նպատակաուղղված վարչական դատարանի՝ օրենսգրքի 79-րդ հոդվածով նախատեսված՝ **հայցադիմումի ընդունումը մերժելու** լիազորությունը, որի իրականացումը հանգեցնում է փրամագծորեն այլ իրավական հետեւանքների: Վիշյալ իրավական նորմով օրենսդիրը սահմանել է այն իրավական հիմքերի սպառիչ ցանկը, որոնց առկայության ուժով դատարանը պարտավոր է մերժել ներկայացված հայցադիմումի ընդունումը, այն է՝

- հայցը ենթակա չէ վարչական դատարանում քննության.
- նույն անձանց միջև, նույն առարկայի մասին եւ նույն հիմքերով առկա է դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտնող վճիռ.
- այլ դատարանի վարույթում առկա է նույն անձանց միջև, նույն առարկայի մասին եւ միեւնույն հիմքերով վեճի վերաբերյալ գործ.
- հայցադիմում է ներկայացրել դրա իրավունքն ակնհայտորեն չունեցող անձը.
- օրենսգրքի 78-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված ժամկետում հայցվորը չի վերացրել հայցադիմումի այնպիսի թերությունները, որոնց չվերացնելն արգելք է գործի քննության համար.

- մինչև հայցադիմումը վարույթ ընդունելու մասին որոշում կայացնելը հայցվորը դիմել է այն հետ վերցնելու մասին, բացառությամբ օրենսգրքի 24-րդ գլխով սահմանված գործերի:

Վերլուծելով հիշյալ իրավական հիմքերը եւ համադրելով դրանք օրենսգրքի 78-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված (հայցադիմումը վերադարձնելու) իրավական հիմքերի հետ՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ իրենց իրավական բնույթով դրանք լուծում են իրավասուբյեկտության խնդիր, եւ հստակեցնում են այն պայմանները, որոնց առկայությունն օրենքի ուժով անհնարին է դարձնում փվյալ հայցադիմումի հիման վրա վարչական դատավարության իրականացումը:

Կարելի է նաեւ այն հանգամանքը, որ նշված հիմքերով հայցադիմումի մերժման դեպքում առկա է նաեւ բողոքարկման իրավունքը, եւ նման որոշումը կարող է բողոքարկվել օրենսգրքով սահմանված ընթացակարգով:

7. Դիտարկելով վերոհիշյալ իրավական կարգավորման կառուցակարգը՝ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում նկատել, որ օրենսդիրը վարչական դատարան ներկայացվող հայցադիմումի ընդունելիության հարցի լուծման առնչությամբ սահմանել է դատարանի լիազորությունների սպառիչ ցանկը, որոնց իրականացմամբ՝ դատարանը վարչական դատավարության հիշյալ փուլում պետք է իրավական գնահատական փա, թե արդյո՞ք հայցվորն իրավասու է դիմել դատարան, արդյո՞ք առկա է նրա մոտ դատարան դիմելու իրավական պահանջ, արդյո՞ք հայցվորը կարող է հանդիսանալ խախտման օբյեկտ հանդիսացող իրավունքի կրող: Սահմանադրական դատարանն ինքնանպատակ չի համարում այն հանգամանքը, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթում օգտագործված է «ակնհայտորեն» բառը: Վերջինս վկայում է այն մասին, որ օրենսդիրը հայցադիմումի ընդունելիության փուլում **բացառում է վարչական դատարան դիմելու իրավունքի առկայությունն ստուգելու համար նյութական իրավունքի խախտման փաստի առկայության կամ բացակայության հարցն առանց համապատասխան դատավարական ընթացակարգերի քննության առարկա դարձնելը:** Օրենսգրքի վիճարկվող դրույթում «ակնհայտորեն» բառը ենթադրում է, որ առանց նյութական իրավունքի խախտման փաստի բացահայտման՝ կասկածից վեր է փվյալ իրավունքը հայցվորին չպարկանելը, հայցադիմումում խախտված փվյալ իրավունքը հայցվորին պարկանելու վերաբերյալ հիմնավորվածության բացակայությունը կամ այդպիսի ենթադրյալ հիմնավորման ակնհայտ անհիմն լինելը, վիճարկվող վարչական ակտի, գործողության կամ անգործու-

թյան եւ հայցվորի իրավունքների եւ ազատությունների ենթադրյալ խախտման փաստի միջեւ առկա հնարավոր պարճառահետեւանքային կապի բացակայությունը, այդպիսի կապի վերաբերյալ հիմնավորվածության բացակայությունը կամ այդպիսի ենթադրյալ հիմնավորման ակնհայտ անհիմն լինելը: Օրենսգրքի վիճարկվող դրույթում «ակնհայտորեն» բառի ամրագրմամբ օրենսդիրը նպատակ է հետապնդել հայցադիմումի ընդունելիության փուլում ստուգելու **ոչ թե նյութական իրավունքի խախտման առկայությունը, այլ ենթադրյալ խախտված իրավունքը տվյալ անձին պարկանելու հանգամանքը**, այսինքն՝ հայցվորի՝ «շահագրգիռ անձ» հանդիսանալու հանգամանքը:

Այդ մասին է վկայում նաեւ վարչական դատարանի մի շարք միջանկյալ գործերով կայացրած դատական ակտերի ուսումնասիրությունը:

Մասնավորապես, ՆՏ վարչական դատարանն իր՝ 22.02.2010թ. ՎԴ/0430/05/10 վարչական գործով կայացված՝ «Նայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին» որոշմամբ արտահայտել է հետեւյալ իրավական դիրքորոշումը. «Տվյալ դեպքում ՆՏ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի Արաբկիրի հարկային տեսչության՝ 16.12.2009թ. թիվ 1006719 ստուգման ակտը վերաբերում է «ԱԲԳ-ԴԳՎ» ՍՊ ընկերությանը, նշված ակտով լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ են առաջադրվել նշված ընկերությանը, մինչդեռ ընկերության խախտված իրավունքների պաշտպանության նպատակով հայցադիմումը դատարան է ներկայացվել ոչ թե «ԱԲԳ-ԴԳՎ» ՍՊ ընկերության, ի դեմս փնօրենի, կողմից, այլ՝ հայցադիմում ներկայացնելու իրավունք չունեցող ընկերության մասնակից հանդիսացող Քնարիկ Զինաշյանը:

ՆՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 79-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետի համաձայն՝ վարչական դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե հայցադիմում է ներկայացրել դրա իրավունքն ակնհայտորեն չունեցող անձը:

Փաստորեն ՆՏ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի Արաբկիրի հարկային տեսչության 16.12.2009թ. թիվ 1006719 ստուգման ակտը վերացնելու պահանջի մասին հայցադիմումը դատարան է ներկայացրել դրա իրավունքն ակնհայտորեն չունեցող անձը, ուստի հայցադիմումի ընդունումը ենթակա է մերժման»:

Նույն դատարանի մեկ այլ՝ 28.10.2010թ. թիվ ՎԴ/3844/05/10 վարչական գործով կայացված՝ «Նայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին» որոշմամբ արտահայտվել է հետեւյալ իրավական դիրքորոշումը. «... Տվյալ դեպքում Երեւան քաղաքի Զաքիյան 8 շենքի թիվ 13 բնակարանը համաձայն ՆՏ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի կողմից տրված թիվ 2674386 վկայականի հանդիսանում է Մառլենա Սերգեյի

Կարապետյանի սեփականությունը, իսկ Սերգեյ Գրիգորյանին 26.01.1999թ. 011-ի կողմից արված անձնագրի համաձայն վերջինս հաշվառված է Երեւան քաղաքի Մաշտոցի պողոտայի 50 շենքի 15 բնակարանում եւ հայցադիմումին կից փաստաթղթերից չի հաստատվում հայցվորի փիրապետման իրավունքը Երեւան քաղաքի Զաքիյան 8 շենքի թիվ 13 բնակարանի նկատմամբ: Փաստորեն Մառլենա Սերգեյի Կարապետյանի փոխարեն սեփականության եւ փիրապետման իրավունքի խախտումները վերացնելու վերաբերյալ պահանջ ներկայացրել է Սերգեյ Գրիգորյանը, որի իրավունքը վերջինս ակնհայտորեն չունի, քանի որ նրա՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությամբ, միջազգային պայմանագրերով, օրենքներով եւ այլ իրավական ակտերով ամրագրված իրավունքների եւ ազատությունների խախտման մասին խոսք չի կարող լինել, ուստի հայցադիմումի ընդունումը ենթակա է մերժման»:

Միանգամայն պետք է ՆՏ սահմանադրական դատարան ներկայացված՝ ՆՏ դատական դեպարտամենտի դիրքորոշումներում կարարված այն շեշտադրումը, համաձայն որի՝ «...սույն նորմում պեղ գրած ձեւակերպումը կարող է վերաբերել միայն չափազանց պարզորոշ, միանշանակ եւ հստակ հայցադիմում ներկայացնելու իրավունք չունենալուն, երբ դատարանն աներկբայորեն եւ հիմնավոր կերպով գտնում է, որ արվյալ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձն այդպիսի հայցադիմում ներկայացնելու իրավունք չունի, եւ, իհարկե, չի վերաբերում այն դեպքերին, երբ դատարանը գործի ամբողջական եւ մանրակրկիտ ուսումնասիրության, մասնավորապես, նյութական իրավունքի խախտման առկայության հարցի գնահատման արդյունքում է հանգում նմանարիպ դիրքորոշման»:

Ինչ վերաբերում է «շահագրգիռ անձ» հասկացությանը, ապա դրա սահմանադրաիրավական բովանդակությունը բացահայտված է սահմանադրական դատարանի 04.04.2008թ. ՍԴՌ-747 որոշման 7-րդ կետում, որը կիրառելի է նաեւ սույն գործով:

8. ՆՏ սահմանադրական դատարանն իր՝ 13.04.2010թ. ՍԴՌ-873 որոշմամբ անդրադարձել է վարչական դատավարության համակարգում վճռաբեկ բողոքների **ընդունելիության** հարցին: Նաշվի առնելով վերոհիշյալ որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է նաեւ, որ վարչական դատավարությունում հայցադիմումի ընդունելության փուլում **նյութական իրավունքի խախտման փաստի առկայության պարզումն** իր բնույթով չի վերաբերում դիմումի ընդունելիության պայմաններին, նման փաստի հաստատումը կամ

հերքումը կարող է փեղի ունենալ դատաքննության փուլում՝ արդարության բոլոր պահանջների ու կողմերի իրավունքների պահպանմամբ, հակառակ դեպքում արդարացի դատաքննության իրավունքը կհմաստատվի:

Ներկայումս, վարչական դատավարությունում հայցադիմումի ընդունելիության հարցի քննության փուլում ՆՆ վարչական դատավարության օրենսգրքի 79-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը չի կարող ընկալվել ու մեկնաբանվել որպես **նյութական իրավունքի խախտման առկայությունն ստուգելու՝** վարչական դատարանի պարտավորվածություն՝ դրանով **իսկ ընդունելիության հարցի լուծումը կախման մեջ դնելով գործի դատաքննության փուլում ըստ էության լուծման ենթակա հարցից**, սահմանափակելով վարչական դատարանի մատչելիությունը՝ դատական պաշտպանության սահմանադրաիրավական միջոցը դարձնելով անարդյունավետ: Այս փուլում, ինչպես նշվեց, դատարանի խնդիրն է ստուգելու **ոչ թե նյութական իրավունքի խախտման առկայությունը, այլ ենթադրյալ խախտված իրավունքը՝ ավյալ անձին ակնհայտորեն պարկանելու կամ չպարկանելու հանգամանքը:**

Նյութական իրավունքի խախտման առկայության կամ բացակայության փաստին դատարանը պարտավոր է անդրադառնալ դատաքննության փուլում: Նակառակ պարագայում փեղ կգտնի արդարադատության մերժման իրողությունը, ինչը կհակասի ՆՆ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածների, Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջներին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 68-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. Նայաստանի Նանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի 79-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը՝ սահմանադրաիրավական այն բովանդակությամբ, համաձայն որի՝ վարչական դատավարությունում հայցադիմումի ընդունելիության հարցի քննության փուլում այն չի կարող ընկալվել ու մեկնաբանվել որպես նյութական իրավունքի խախտման առկայության կամ բացակայության փաստը հաստատելու՝ օրենքով նախատեսված պահանջ կամ հայեցողություն:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

17 ապրիլի 2012 թվականի
ՍԴՈ- 1022